

«وطن امروز» از فرآیند دو ساله بررسی لوایح باقیمانده FATF و آخرین وضعیت آنها در مجمع تشخیص مصلحت نظام گزارش می‌دهد

پارلمو که هیچ CFT هم غیرممکن

موجب شد بار دیگر این لایح در کانون توجهات قرار گیرند. از جمله حشمت‌الله فلاحت‌پیشه، عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس گفته بود با توجه به پایان یک سال زمان بررسی لایحه پارلمو در مجلس، رئیس مجلس می‌تواند راسا این لایحه را برای اجرا ابلاغ کند! پیرامون این ادعا و همچنین بررسی آخرین وضعیت آن ۲ لایحه مرتبط با کار گروه اقدام ویژه مالی با رئیس کمیسیون مشترک مجمع تشخیص مصلحت نظام و یک حقوقدان گفت‌وگو کرده‌ایم. لزوم ارائه دوباره لایحه الحاق ایران به کنوانسیون پارلمو توسط دولت و همچنین اقدام غیرقانونی رئیس مجلس در ارجاع این لایحه به مجمع در سال گذشته از جمله موضوعات مطرح شده در این دو گفت‌وگو است.

حسین نوری‌هدمانی هم فردای تصویب CFT در مجلس بیان کرد: متأسفانه با وجود هشدار بزرگان و دلسوزان انقلاب شاهد تصویب این قرارداد عبری، عربی و غربی بودیم که مفاد آن با شاخصه‌های انقلاب منافات دارد. آیت‌الله محمد زیدی، رئیس شورای عالی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم نیز ۱۴ مهرماه گذشته، یک روز قبل از بررسی CFT در صحن مجلس، در نامه‌ای خطاب به رئیس و نمایندگان مجلس شورای اسلامی درباره بررسی FATF از آنها خواست کاری نکنند که به زیان مملکت و حاکمیت جمهوری اسلامی باشد و در تاریخ کشور نقطه ضعف مجلس به‌حساب آید.

مخالفت‌های گسترده‌ای با آن شد که با بی‌توجهی نمایندگان روبه‌رو شد؛ جمله اینکه مراجع عظام تقلید و همین‌طور جامعه مدرسین طی ۲ سال گذشته بارها و بارها تأکید کردند این لایحه بویژه CFT خطرناک است و تبعات منفی دارد؛ آیت‌الله العظمی ناصر مکارم‌شیرازی تیرماه سال گذشته در دیدار جمع کثیری از اساتید سطوح عالی و خارج حوزه علمیه قم، کنوانسیون FATF را یک کنوانسیون استعماری خواند و گفت: «اخیراً مجدداً این کنوانسیون را مطالعه کردم، دیدم ۳ مطلب در آن روشن نیست؛ یکی اینکه می‌گوید منابع مالی تروریست‌ها باید مسدود شود اما مصداق را چه کسی تعیین می‌کند؟ اگر آنها مصداق را تعیین کنند حزب‌الله لبنان را تروریست می‌دانند اما داعش را نه! که قطعاً آنها می‌خواهند مصداق را تعیین کنند». آیت‌الله العظمی

شورای نگهبان و دیگری توسط مجمع تشخیص مصلحت نظام به تصویب رسیدند. اخیراً نیز اعلام شد «لایحه الحاق دولت ایران به کنوانسیون مقابله با جرائم سازمان‌یافته فراملی (پارلمو)» با توجه به اینکه مهلت یک‌ساله مجمع تشخیص مصلحت نظام درباره بررسی آن پایان یافته، عملاً کان‌لم‌یکن تلقی می‌شود. لایحه چهارم یعنی «لایحه الحاق ایران به کنوانسیون بین‌المللی مبارزه با تأمین مالی تروریسم» نیز تا یک ماه دیگر در مجمع تشخیص مصلحت نظام تعیین تکلیف خواهد شد و آن‌گونه که از اظهار نظرهای اعضای این مجمع برمی‌آید، آن را هم مانند پارلمو باید رددشه تلقی کرد. عمده‌ترین ایرادات به این لایحه مخوش شدن امنیت ملی کشور با تصویب و اجرای آن است. البته در زمان بررسی و تصویب CFT در مجلس نیز

گروه سیاسی؛ با اعلام نظر مجمع تشخیص مصلحت نظام پیرامون لایحه الحاق ایران به کنوانسیون پارلمو و نظر به نگاه منفی غالب اعضای مجمع به لایحه CFT، به نظر می‌رسد دیگر باید کار این ۲ لایحه جنجالی را تمام شده بدانیم. به گزارش «وطن امروز»، لایحه مرتبط با FATF طی ۲ سال گذشته تحت عنوان لوایح چهارگانه در نهادهای مختلف جمهوری اسلامی نظیر مجلس شورای اسلامی، شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام مورد بررسی قرار گرفت و در سایه اصرار دولت برای تصویب آن، بارها به محل مناقشه تبدیل شد. از میان این ۴ لایحه، «لایحه اصلاح قانون مبارزه با پولشویی» و همچنین «لایحه اصلاح قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم» که لوایح داخلی به حساب می‌آیند، یکی توسط

دکتر ابوالفضل درویشوند، حقوقدان و استاد دانشگاه درباره الحاق ایران به کنوانسیون پارلمو در گفت‌وگو با «وطن امروز»:

دولت لایحه جدید بدهد

مهلّت یک‌ساله مجمع تشخیص مصلحت نظام برای بررسی لایحه الحاق ایران به کنوانسیون پارلمو مهرماه به پایان رسید. طبق قانون اساسی الان وضعیت حقوقی این لایحه چگونه است؟ آیین‌نامه داخلی مجمع ماده ۲۵ مکرری می‌گوید مهلت اظهار نظر مجمع درباره مصوبات مجلس که نظر شورای نگهبان را تأمین نکرده است تا ۳ ماه کاری خواهد بود. تبصره «۲» همین ماده می‌گوید در مواردی که بررسی مصوبات مجلس به زمان بیشتری نیاز داشته باشد بنا به پیشنهاد کمیسیون‌های ذی‌ربط و تأیید رئیس مجمع، مهلت مذکور افزایش خواهد یافت و مهلت نهایی اظهار نظر حداکثر تا یک سال خواهد بود. ادامه همین تبصره می‌گوید در صورتی که در پایان یک سال نظر مصلحتی مجمع ابلاغ نشد نظر شورای نگهبان مبنا خواهد بود. فرض کنید مجمع مصوبه‌ای را گذرانده و آن مصوبه در شورای نگهبان مورد ایراد قرار گرفته است، در صورت اصرار مجلس آن مصوبه به مجمع می‌رود و چنانچه مجلس اصرار نکند طبعاً از دستور کار خارج می‌شود چون مغایر قانون و شرع بود. در این صورت با دولت و مجلس باید مجدد طرح یا لایحه ارائه می‌داند یا ایرادات شورای نگهبان را برطرف می‌کند. اما در اصل ۱۱۲ قانون اساسی آمده است مجلس می‌تواند بر نظر خود اصرار کند و بدون اصلاح طرح و لایحه آن را به مجمع تشخیص بفرستد. در این صورت اگر مجمع تشخیص نظر مجلس را بپذیرد، آن مصوبه تبدیل به قانون می‌شود اما اگر مجمع ظرف یک سال نظر نداد همان نظر شورای نگهبان حاکم خواهد بود. یعنی شورای نگهبان گفت آن لایحه مغایر شرع و قانون است و مجلس از نظر خودش دفاع کرد و مجمع هم آن را تأیید نکرد، این می‌شود رد مصوبه. یعنی مصوبه فاقد اعتبار است. بنابراین اگر ما این مقدمه را بپذیریم، در حال حاضر مصوبه‌ای به نام پارلمو وجود ندارد و اگر دولت بخواهد باید دوباره لایحه خود را ارائه کند چون یک سال زمان مجمع تشخیص گذشته و نظر شورای نگهبان هم ایراد داشتن مصوبه بوده است، با توجه به مستندات قانونی و گذشت یک سال از زمان اصرار مجلس و عدم تأیید نظر مجلس توسط مجمع، نظر شورای نگهبان نظر نهایی است.

همناب نظر شورای نگهبان است

درباره آخرین وضعیت لایحه پارلمو در مجمع تشخیص مصلحت نظام بفرمایید و اینکه آنگونه که برخی نمایندگان حامی دولت در مجلس گفته‌اند آیا در برهه فعلی رئیس مجلس می‌تواند آن را برای اجرا ابلاغ کند یا خیر؟

تا قبل از دوره جدید مجمع تشخیص مصلحت نظام بازه زمانی برای بررسی لوایح وجود نداشت به همین خاطر برخی مصوبات مانند بودجه یک روزه مورد بررسی قرار می‌گرفت و برخی مصوبات ۴ تا ۵ سال هم طول می‌کشید اما در دوره جدید برای رسیدگی به مصوبات در مجمع مهلت تعیین شد و حداکثر مهلت هم یک سال در نظر گرفته شد. در شروع دوره جدید رهبر معظم انقلاب با توصیه به مجمع داشتند اول اینکه برای بررسی مصوبات مهلت تعیین شود و دیگر اینکه موضوعی که به عنوان مصلحت مطرح می‌شود باید مصلحتی بین مصلحتی ملزمه باشد که به اتفاق نظر اعضای مجمع این بین بودن و ملزمه بودن تعیین شود. در نتیجه این نگاه موضوع مصلحت به قدری اهمیت دارد که باید ببینیم چه ضروری وجود دارد که بر پایه آن قانون اساسی و موازین شرعی نایده گرفته شود. در نتیجه وقتی پارلمو به مجمع ارسال شد برای اینکه اعضای مجمع به این جمع‌بندی از مصلحت برسند، ۱۱ سوال را برای دولت فرستادند که پاسخ دولت به این سوالات می‌توانست در جمع‌بندی اعضای مجمع موثر باشد اما پاسخ دولت پس از مهلت قانونی در آیین‌نامه داخلی مجمع ارسال شد. نکته دیگر اینکه در ماده ۲۵ مکرر آیین‌نامه داخلی مجمع اعلام شد حداکثر مهلت برای رسیدگی به موارد اختلافی از سوی مجمع یک سال است و پس از یک سال اگر مجمع تشخیص مصلحت به هر دلیل اظهار نظر نکند، نظر شورای نگهبان محکم خواهد بود. بنابراین آیین‌نامه داخلی مجمع برای دوره پس از مهلت یک ساله هم تعیین تکلیف کرده و نظر شورای نگهبان هم این بوده که لایحه مرتبط با کنوانسیون پارلمو مغایر با بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی است. چون این موضوع فرآیند قانونی‌اش تکمیل نشده و یک فرآیند ناقصی را طی کرده دیگر به‌عنوان مصوبه و قانون تلقی نمی‌شود و دیگر نه رئیس‌جمهور می‌تواند آن را ابلاغ کند و نه رئیس مجلس.

مطرح می‌کند معیارها و استانداردهای مورد نظرش باید در قوانین داخلی کشورها رعایت شود. حالا اگر این کنوانسیون‌ها پذیرفته شود بهتر است ولی الزامی در کار نیست. به این ترتیب باید ببینیم معیارهای مدنظر FATF در شرایط عادی و درباره کشورها که مورد تحریم نیست، با شرایط خاصی که جمهوری اسلامی ایران دارد و تحریم هم هست بسیار متفاوت خواهد بود و بسیار سختگیرانه است خواهد کرد.

درباره آخرین وضعیت سسی‌اف‌تی در مجمع تشخیص مصلحت بفرمایید.

سی‌اف‌تی در حال بررسی است اما نکته همین این است که ما معیارهای FATF را در قالب قانون مبارزه با منابع مالی تروریسم در سال ۶۹ در مجلس به تصویب رسانده و سال ۸۹ نیز اصلاحیه آن را تصویب کرده‌ایم. بنابراین با توجه به اینکه ما قانون داخلی مبارزه با تأمین منابع مالی تروریسم را به تصویب رسانده‌ایم، چه اصراری به الحاق به سی‌اف‌تی وجود دارد؟ اگر ایرادی وجود دارد بهتر است همان قانون داخلی اصلاح شود. به هر حال سی‌اف‌تی در حال بررسی است ضمن اینکه ۲۱ ایرادی که شورای نگهبان به این لایحه گرفته است، به مفاد کنوانسیون مربوط است نه به حق شرطهایی که مجلس گذاشته است. بنابراین به نظر می‌رسد تصویب سی‌اف‌تی در مجمع بسیار سخت خواهد بود.

نظر غالب اعضای مجمع در جلسات مربوط به این لوایح چگونه بود؟ برخی اعضا گفته بودند بتدریج تعداد مخالفان الحاق ایران به این ۲ کنوانسیون افزایش یافته است.

موضوع پارلمو که پایان یافته و سسی‌اف‌تی نیز فعلاً در کمیسیون‌های مربوط و تخصصی در حال بررسی است. مهم‌ترین ایرادات اعضای مجمع به لایحه الحاق ایران به سسی‌اف‌تی همانطور که شورای نگهبان اعلام کرده بود، مسائل امنیتی است. آیا موارد دیگری هم مطرح است؟

مهم‌ترین ایراد موضوع امنیت ملی است. درباره سسی‌اف‌تی نکته ۳ نکته وجود دارد؛ اول مسأله تعریف تروریسم است. مقامات دولتی می‌گویند چیزی که در این کنوانسیون مناسبت تعریفی است که شورای امنیت سازمان ملل از تروریسم ارائه داده این در حالی است که مصداق گروه‌های تروریستی مهم است. در این باره ۲ فهرست مورد شناسایی قرار می‌گیرد؛ یک فهرست همان چیزی است که شورای امنیت در قالب قطعنامه‌های خود اعلام کرده است مانند داعش، طالبان و القاعده. فهرست دیگر فهرست ملی کشورها را شامل می‌شود تروریستی است. در این فهرست شاهد دایره بسیار گسترده‌تری از نظر شورای امنیت سازمان ملل هستیم. مثالی بر زمین، در فهرست گروه‌های تروریستی مدنظر جمهوری اسلامی ایران منافقین و الاحوازه جزو گروه‌های تروریستی هستند اما همین ۲ گروه از نگاه کشورهای اروپایی تروریستی تلقی نمی‌شوند. از سوی دیگر حزب‌الله لبنان و حماس از سسوی جمهوری اسلامی ایران گروه‌های تلقی می‌شوند که برای دفاع از سرزمین خود و برای آزادی‌بخشی مبارزه می‌کنند اما از سوی اتحادیه اروپایی و آمریکا و جی ۸ و برخی اعضای سازمان ملل، اینها تروریستی به حساب می‌آیند. باید دید کدام یک از این ۲ فهرست مبنای عمل FATF است. چیزی که تاکنون ما دیده‌ایم فهرست دوم مبنای عمل FATF قرار می‌گیرد نه فهرست مدنظر شورای امنیت سازمان ملل. موضوع دوم مصداق اقدامات تروریستی است که بسیار گسترده‌تر از شناسایی گروه‌های تروریستی است و اتفاقاً آنچه در این کنوانسیون مبنای عمل قرار گرفته اقدامات تروریستی است. اقداماتی که ممکن است توسط تروریستی انجام شده باشد یا اینکه توسط یک کشور صورت گرفته باشد. به‌عنوان مثال اقدام عربستان در تورر خاشقجی در کنسولگری این کشور در استانبول یک اقدام تروریستی است. معیاری برای تشخیص اقدامات تروریستی در این

قوت خود باقی است. لذا مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ قانون اساسی شناخته شد. به این ترتیب شورای نگهبان در نظر ۱۸ مهر سال گذشته خود درباره پارلمو اعلام کرد این مصوبه مغایر بند ۲ اصل ۱۱۰ است. حالا که شورای نگهبان اعلام مغایرت کرده و یک سال هم گذشته یعنی مصوبه دیگر اعتباری ندارد و اگر دولت می‌خواهد موضوع دوباره بررسی شود دوباره لایحه بدهد.

به این ترتیب، اینکه برخی نمایندگان گفتند بعد از گذشت یک سال از مهلت مجمع تشخیص، رئیس مجلس می‌تواند راساً لایحه را ابلاغ کند، مبنای قانونی ندارد. درست است؟

اتفاقاً عکس این ادعا صادق است. یعنی وقتی یک سال گذشت و آن ایراد رفع نشد (بالاخره مصوبه وقتی به مجمع تشخیص می‌رود یعنی از نگاه شورای نگهبان ایراد داشته است) با باید آن ایراد رفع بشود که این ایراد رفع نشده یا مجمع بگوید این مصوبه با مصلحت نظام سازگار است و آن را تأیید کند. اگر مجمع این کار را انجام ندهد طبعاً ایراد شورای نگهبان سر جای خود باقی است و مصوبه اعتبار خود را از دست می‌دهد.

اگر دولت دوباره بخواهد برای موضوع پارلمو لایحه جدید بدهد همین فرآیند یک‌ساله مجمع تکرار می‌شود؟

بله دوباره لایحه به مجمع خواهد رفت و مجمع هم یک سال فرصت دارد که درباره آن نظر بدهد.

درباره سسی‌اف‌تی چطور؟

مجمع تشخیص مصلحت در دوره ۲ ماه دیگر فرصت برای بررسی آن دارد. ولی موعد پارلمو مهرماه بود که به اتمام رسید و این مصوبه فاقد اعتبار شده است.

پیرامون ارجاع لایحه پارلمو به مجمع تشخیص توسط رئیس مجلس در سال گذشته مباحث متعددی مطرح شد. به لحاظ قانونی ارجاع بدون رای گیری دوباره نمایندگان ایراد داشت یا خیر؟

شکل ارجاع لایحه پارلمو به مجمع اشکال داشت چون وقتی شورای نگهبان مصوبه را مغایر قانون اساسی یا شرع تشخیص داد باید در مجلس برای ارجاع آن به مجمع تشخیص رای گیری می‌شد که این اتفاق نیفتاد. ما همان زمان هم خیلی بر این موضوع تأکید کردیم و اینکه آن اقدام رئیس مجلس خلاف صریح قانون آیین‌نامه داخلی و نظرات شورا و قانون اساسی است اما به انتقادات توجهی نشد و در نهایت هم مجمع پذیرفت که نامه رئیس مجلس را بپذیرد. نکته جالب توجه در این قضیه این بود که شورای نگهبان ۱۸ مهر اعلام مغایرت کرد ولی رئیس مجلس فردای آن روز (۱۹ مهر) نامه زد که مجلس هفدهم یعنی یک روز قبل از اعلام مغایرت شورای نگهبان بر نظر خود اصرار کرده است! معلوم نیست وقتی شورای نگهبان هنوز نظر مغایر خود را اعلام نکرده مجلس بر سر چه چیزی اصرار داشته است؟! نکته دیگر اینکه به موجب ماده ۲۰۲ قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی، در صورتی که مصوبه مجلس شورای اسلامی که مورد ایراد شورای نگهبان قرار گرفته است اصلاح نشود، باید مصوبه مجدد در مجلس طرح شود و در صورت اصرار برای مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شود. ضمن اینکه به موجب ماده ۲۵ آیین‌نامه داخلی مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس باید هنگام اصرار بر مصوبه خود، مصوبه را مجدداً بر اساس به مصلحت بودن یا نبودن آن مورد بررسی قرار داده و درباره آن رای گیری کند و «مشروح مذاکرات بررسی مصوبه» باید به همراه مصوبه برای مجمع تشخیص مصلحت نظام ارسال شود.

درباره ایرادات و مضرات ۲ لایحه سسی‌اف‌تی و پارلمو به کرات سخن گفته شده است. جناب‌عالی با توجه به اینکه به صورت مفصل روی این ۲ لایحه مطالعه و کار کرده‌اید، مهم‌ترین مضرات آنها را چه می‌دانید؟

مهم‌ترین ایراداتی که شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام سال گذشته به این لایحه گرفتند مبتنی بر مباحث امنیت ملی بود. چون مجمع درباره پارلمو بر موضوعی چون امنیت ملی با افشای اطلاعات مالی و اقتصادی تأکید داشت و این ایرادات رفع نشده است.

مهم‌ترین ایراداتی که شورای نگهبان و مجمع تشخیص مصلحت نظام سال گذشته به این لایحه گرفتند مبتنی بر مباحث امنیت ملی بود. چون مجمع درباره پارلمو بر موضوعی چون امنیت ملی با افشای اطلاعات مالی و اقتصادی تأکید داشت و این ایرادات رفع نشده است.

